

29. MÜHENDİSLİK DEKANLARI KONSEYİ TOPLANTISI

150TH
YIL | YEAR

Mühendislik Eğitiminin Dünü, Bugünü, Yarını Değişim Dinamikleri

Ali R. Kaylan
Endüstri Mühendisliği Bölümü
Boğaziçi Üniversitesi

MÜHENDİSLİK EĞİTİMİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ, YARINI: DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ

150TH
YIL | YEAR

Kapsam:

Değişim Dinamikleri:

- Büyük Veri ve Bilgi Üretimi
- Geleceğin Derslikleri
- Küreselleşme, Gelecek İş Ortamı
- Sürdürülebilirlik
- Kalite ve Yenileşim Kültürü
  - Mükemmellik Modeli
  - Kalite Yönetim Sistemi, ISO9000, Akreditasyon

Nasıl Bir Üniversite?

Gelecekle ilgili Beklentiler

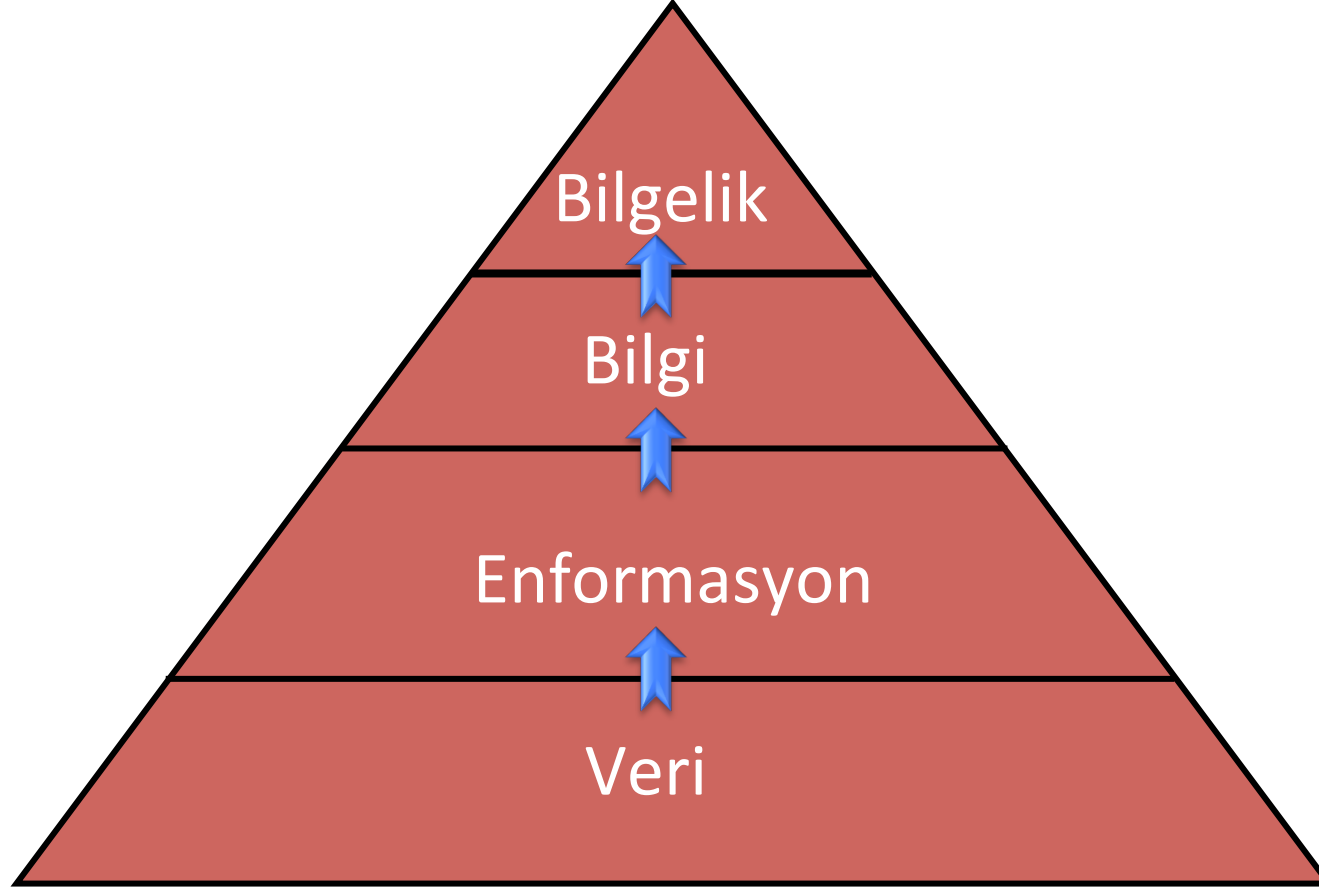
DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ: BÜYÜK VERİ

Bilgi toplumuna geçiş süreci

Bilgi üretimi ve paylaşılması

Beşeri ve sosyal sermayenin güçlenmesi

BİLGİ ÜRETİM HİYERARŞİSİ

BÜYÜK VERİ GERÇEĞİ

Yaratılan Veri:

Günde 2.5 quintillion bytes

Bugün mevcut verinin % 90'ı son iki yılda yaratılmış.

Veri Kaynağı: Günlük yaşantımızda her taraftan gelmekte.

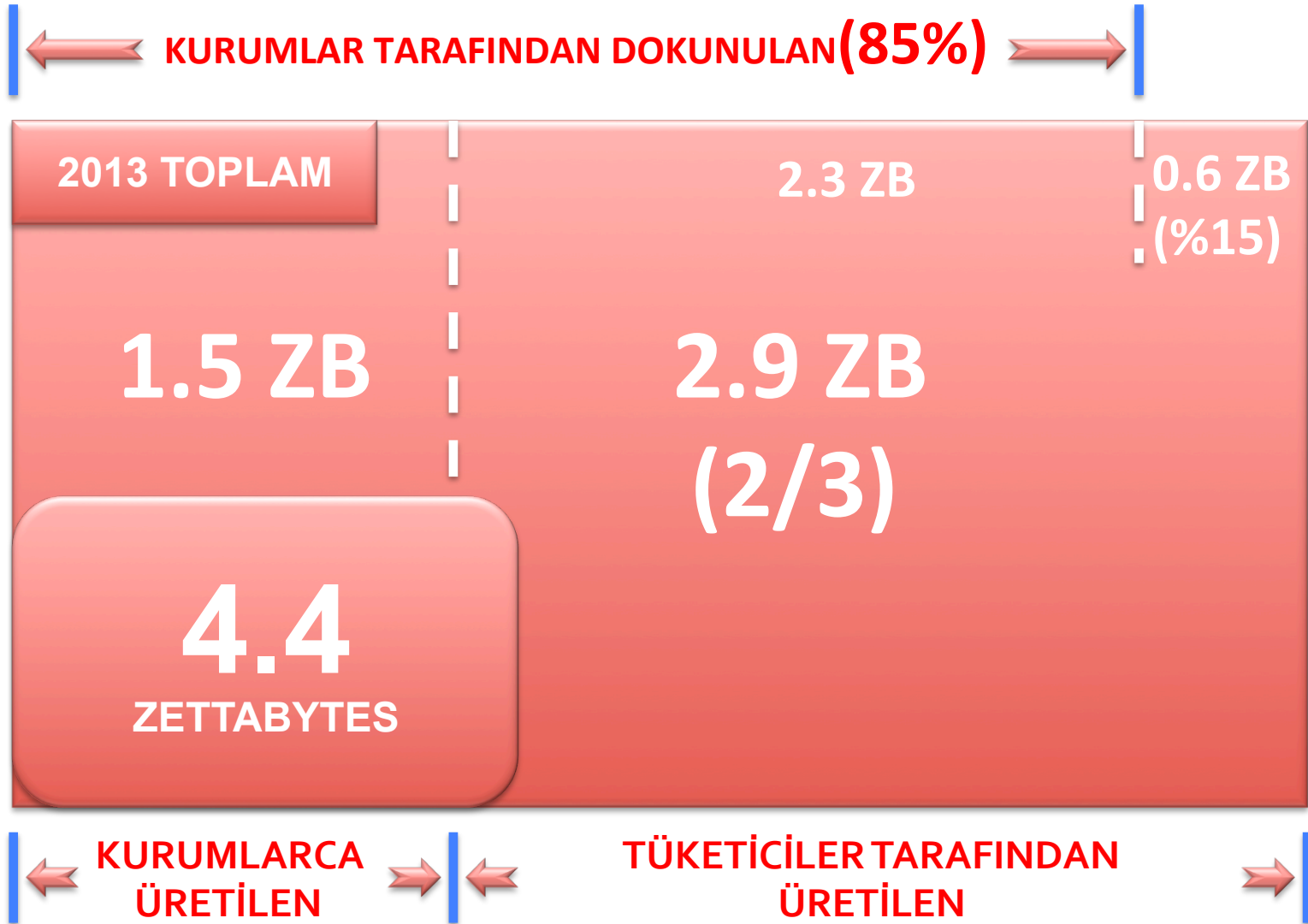
İklim verisi toplama algılayıcıları,
Sosyal medya sitelerine yazılanlar,
Dijital resim ve videolar,
Alışveriş kayıtları,
Mobil telefon GPS sinyalleri.

Radikal Değişim:

Küresel rekabet artışı
Enformasyon teknolojilerinde ilerlemeler

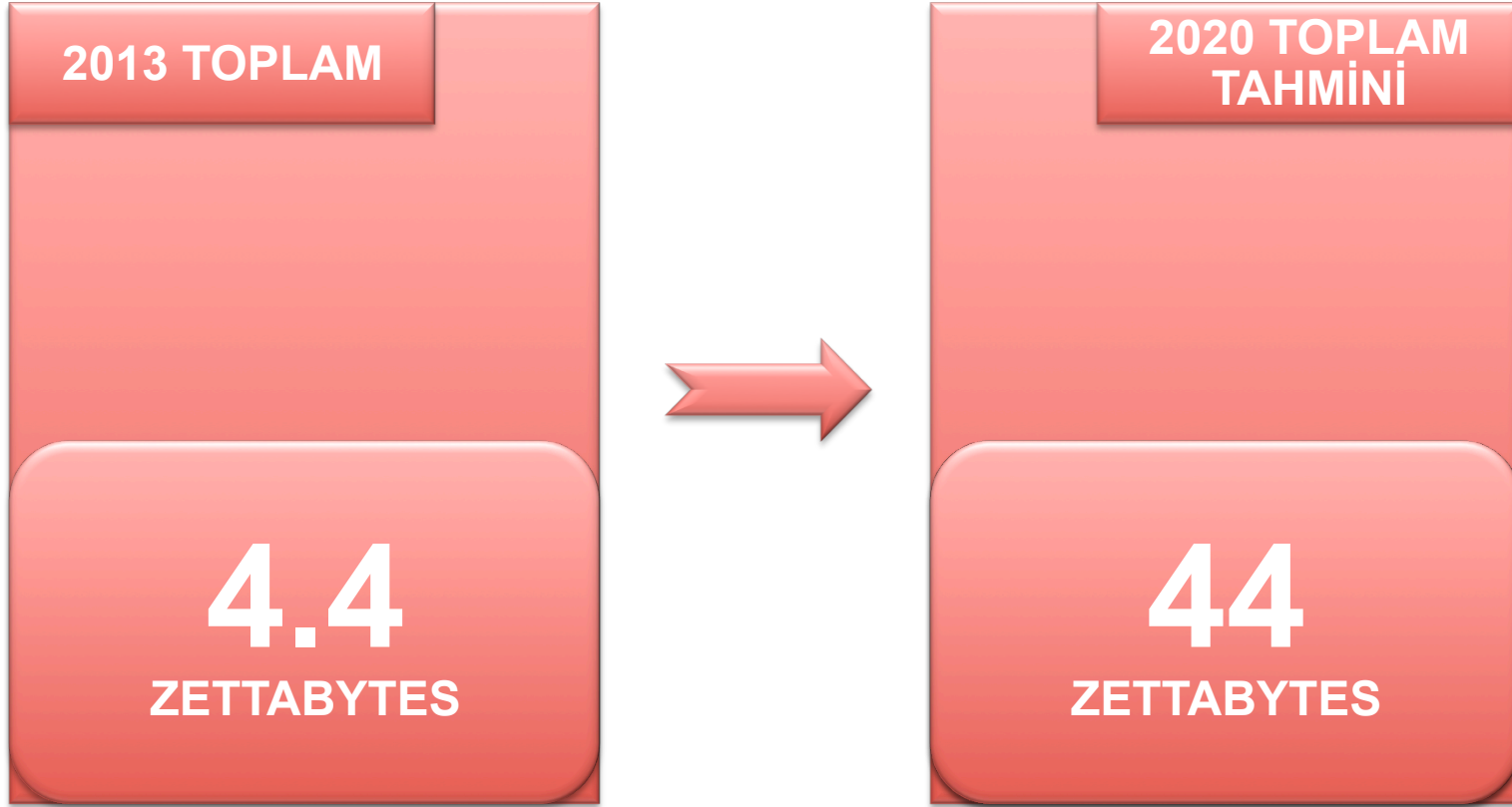
Uygulamalı istatistik çabaları değişim dinamiklerine göre yavaş kalmakta.

DİJİTAL DÜNYADA VERİ ÜRETİMİ

KAYNAK: IDC, 2014

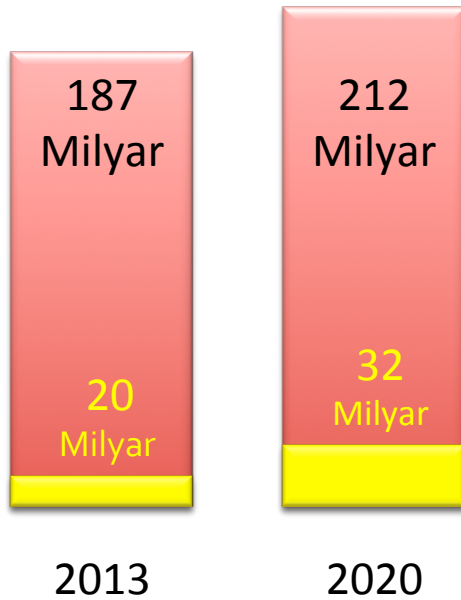
DİJİTAL DÜNYADA VERİ ÜRETİMİ

KAYNAK: IDC, 2014

INTERNET OF THINGS (IoT)

Bilgisayar destekli akıllı ürünler (Araba, uçak, çamaşır makinası, oyuncak, köpek tasma, türbin)

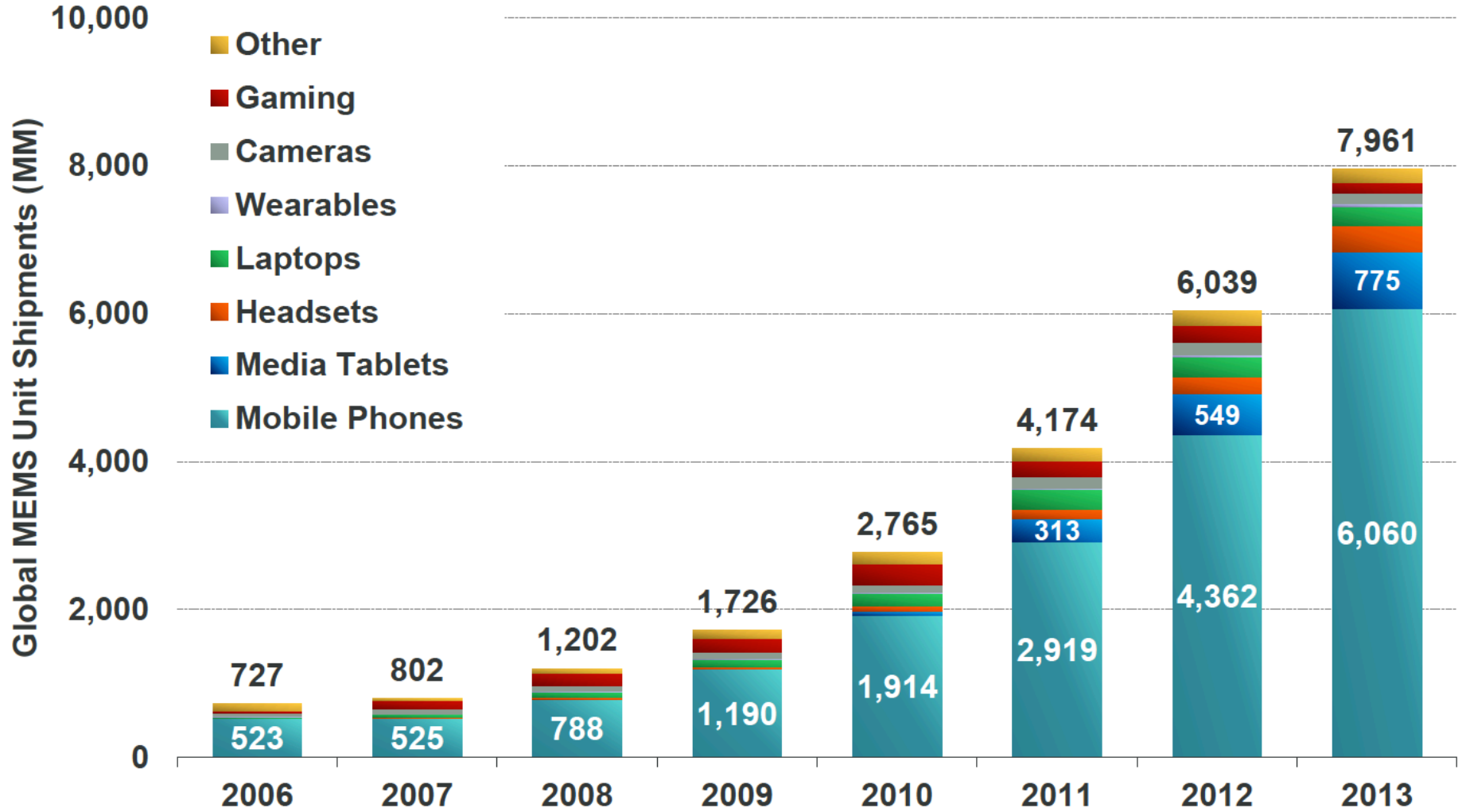

Yeni Olanaklar:

- Yeni iş Modelleri (Yeni değer zincirleri)
- Küresel görünürlülük ve izlenebilirlik
- Gerçek zamanlı enformasyon
- Verimli, akıllı işlemler

KAYNAK IDC, 2014

TÜKETİCİ ELEKTRONİK ARAÇ SAYILARINDA HIZLI ARTIŞ:

KAYNAK: Mary Meeker, Internet Trends 2014

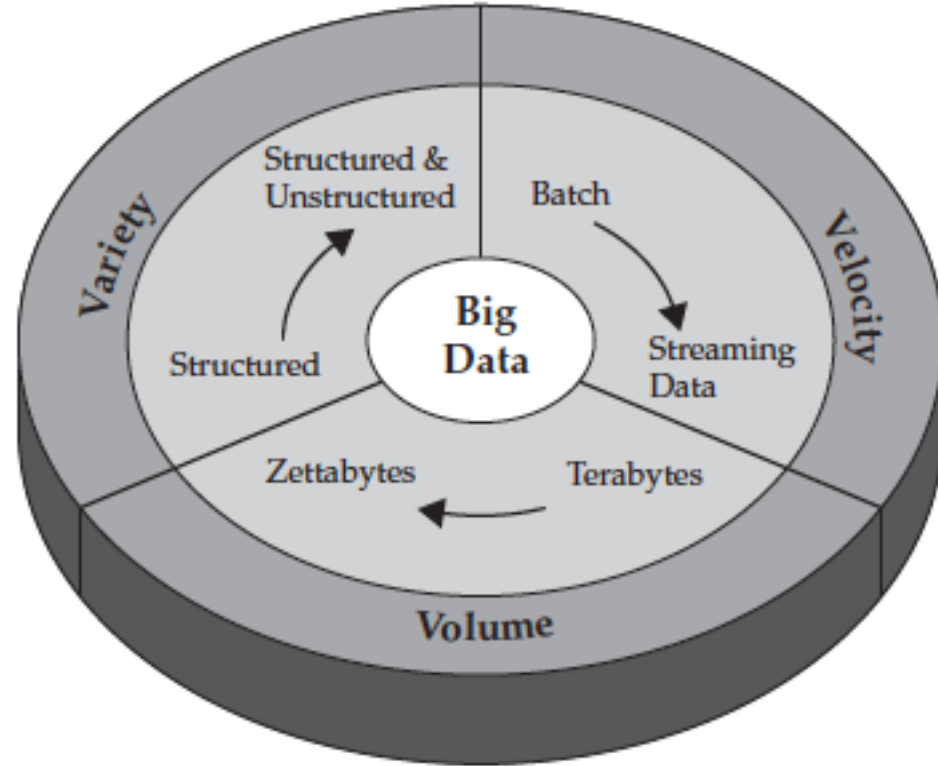
BÜYÜK VERİ ÖZELLİKLERİ

Understanding Big Data

Analytics for Enterprise Class
Hadoop and Streaming Data

- Learn how IBM hardens Hadoop for enterprise-class scalability and reliability
- Gain insight into IBM's unique in-motion and at-rest Big Data analytics platform
- Learn tips and tricks for Big Data use cases and solutions
- Get a quick Hadoop primer

CHRIS EATON   DIRK DEROOS
TOM DEUTSCH   GEORGE LAPIS
PAUL ZIKOPOULOS

Miktar (Volume),
Hız (Velocity),
Çeşitlilik (Variety),
Güvenilirlik (Veracity)

V⁴ Modeli

BÜYÜK VERİ PROBLEMİ

KAYNAK: Les King, *Big Data and DW Modernization, IBM Report, May 2014*

İSTATİSTİK BİLİMİNİN GELECEĞİ

BUGÜN:

- Kullanımı kolay istatistik yazılımlarının geliştirilmesi
- İş dünyasında uygulanan yoğun istatistik eğitim programları
(Altı Sigma ve diğer girişimler)

SONUÇ:

Çalışanlarda istatistik yetkinliğinin artması.

GELECEK:

“Gelecek 10 yılda en çekici işin istatistik olacağını devamlı söylüyorum. Ve şaka yapmıyorum.”

Hal Varian, Baş Ekonomist, Google

Kaynak: Lohr, S, *For Today's Graduate, Just One Word: Statistics*, New York Times, 5 Ağustos, 2009.

Yeni Eğilimler, Artan Beklentiler

Yığınlaşma (Massification)

Daha fazla öğrenciye eğitim

Mevcut kapasitenin artan talebi karşılamaması

Eğitim kalitesinin denetimi

Yeni programların açılması

DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ: KİTLESEL AÇIK DERSLER

SAYICA EN KALABALIK MÜHENDİSLİK DERSİ?

Yapay Zeka Dersi, Güz 2011, Stanford Üniv.

Öğrenci Sayısı?

160.000

MOOC (Massive Open Online Course)

Kitlesel: Öğrenci sayısı 100.000 olabilmekte.

Açık: Ücretsiz, herkes katılabilmekte.

Online: İnternet üzerinden erişim

DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ: KİTLESEL AÇIK DERSLER

2002 MIT Open Courseware Initiative

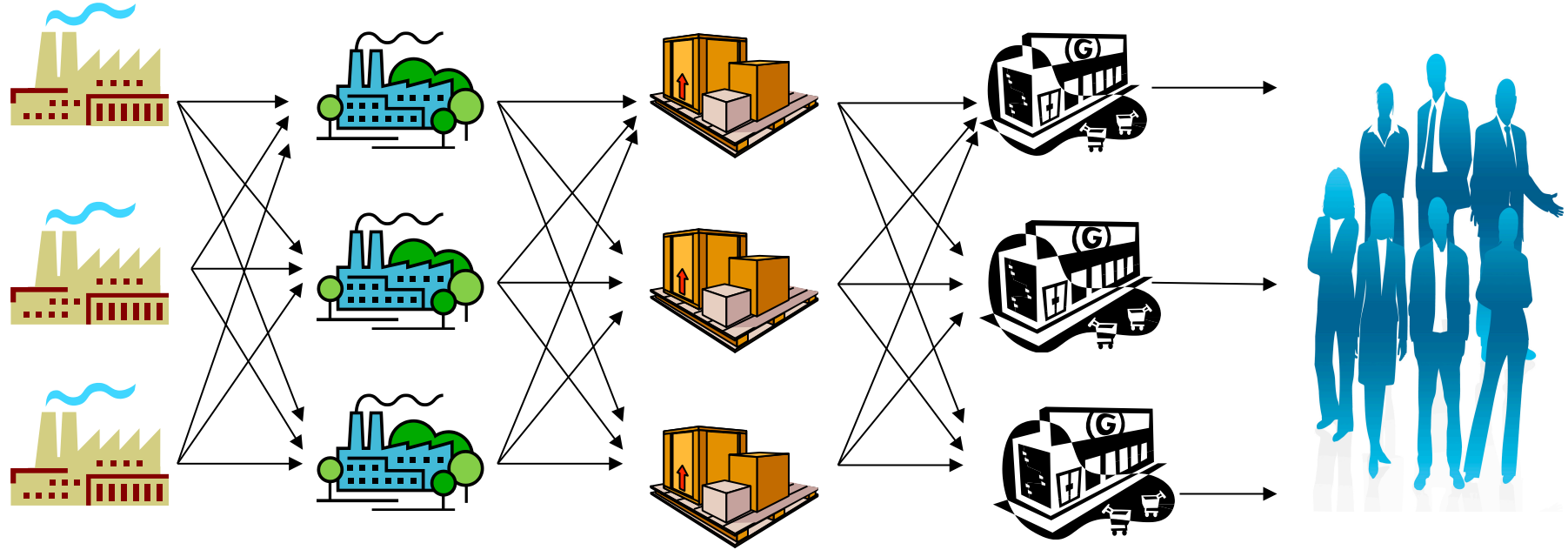
Güz 2007'ye kadar 3.9 milyon öğrenci en az bir uzaktan ders almış.

MOOC

Coursera, Udacity

EdX: MIT ve Harvard Üniversitesi önderliğinde ücretsiz katılım.

DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ: KÜRESELLEŞME

TEDARİKÇİ → ÜRETİCİ → TOPTANCI → PERAKENDECI → MÜŞTERİ

Akış: Ürün / Parasal Kaynak / Bilgi

TEDARİK ZİNCİRİ AĞI

SARSILMAZ (RESILIENT) KÜRESEL TEDARİK ZİNCİRİ NASIL KURULUR?

AĞ YAPISI

Şoklara karşı sarsılmazlık kaynağı

Yerel aksama sistem genelinde çöküş olasılığını artırmakta (Domino Etkisi)

KÜRESEL TEDARİK ZİNCİRİNİ DAHA AZ HASAR GÖRECEK ŞEKİLDE TASARLAMAK:

- GÜRBÜZLÜK (ROBUSTNESS): Şoktan etkilenmeme yetkinliği
- ESNEKLİK (FLEXIBILITY): Beklenmedik duruma farklı senaryolara uyum sağlama yeteneği
- ÇEVİKLİK (AGILITY): Senaryolar çöktüğünde hızlı değişim yeteneği
- SARSILMAZLIK (RESILIENCE): Koşullar değiştiğinde zincirin yeniden yapılanma yeteneği

RİSK YÖNETİM STRATEJİLERİ: Risk ve olumsuz etkilere karşı beklenmeyen durum ve hasar azaltma stratejileri geliştirmek.

RİSK BİLİNÇLENMESİ: Bu konuda işbirliği ve bilgi paylaşımı.

POLİTİKA GELİŞTİRME: Risk önleme ve azaltma için mekanizma ve kurallar belirleme.

KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ: Olaylar olmadan sistematik risklerin değerlendirilmesi için küresel kapasitelerin geliştirilmesi.

RİSK İZLEME: Erken uyarı sistemlerinin kurulması

YEŞİL TEDARİK ZİNCİRİ YÖNETİMİ

AMAÇ: Çevre dostu iş dünyası

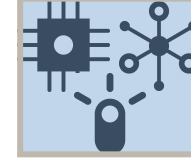
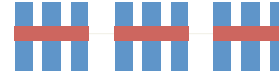
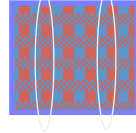
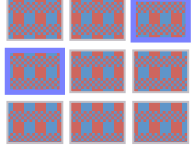
G-SCM uygulamalarıyla rekabet avantajı ve üstün performans sağlamak
Şirket politika ve stratejilerinin yeşil SCM yaklaşımlarıyla bütünleşmesi.
Kısıtlı kaynaklar hakkında bilinçlenme.

- İsrafi yok etmek
- Kaynak kullanımı optimizasyonu
- Tersine lojistik
- Sürdürülebilir çevre
- Müşterileri etkilemek
- Sosyal sorumluluk bilinci

*“Yeşil tedarik zinciri yönetimi, ürün tasarımı, malzeme seçimi ve temini, imalat süreçleri, son ürünün müşteriye sevkiyatı, ürün ömrünün bitiminde sonlandırma işlemleri dahil tüm tedarik zinciri yönetim aşamalarıyla **çevre düşüncesini** birleştirir.”*

Kaynak: Srivastara, S. K. (2007), Green Supply Chain Management: A State-of-the-Art Literature Review, International Journal of Management Reviews, 9(1), 53-80

GELECEĞİN TEDARİK ZİNCİRİ: KÜRESEL DEĞER ZİNCİRİ

Statik
Değer
Zinciri

Fonksiyonel
Mükemmellik

Süreçlere
Bütünsel
Bakış

Dışarıyla İşbirliği
ve
Bütünleşme

Akıllı
Tedarik
Zinciri

- **Müşteriyi anlamak:** Kültürel ve davranışsal değişim.
- **Açık Platformlar:** Bilgi ve hizmet paylaşımı.
- **İşbirlikleri:** Planlama, tahmin ve ikmalde işbirliği
- **Küresel Optimizasyon**
- **Sürdürülebilirlik**

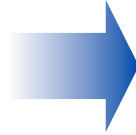
**SÜREÇ VE ROLLERİN
YENİDEN TANIMLANMASI:
“T-ÜRETİCİ – PROSUMER”
“ORTAK REKABET – COOPETITION”**

AKILLI TEDARİK ZİNCİRİ

İşlem Otomasyonu & Akıllı Cihazlar

- **İşlem otomasyonu:** Algılayıcılar, Uyarıcılar, RFID, Akıllı Cihazlar
- **Gerçek zamanlı veri toplama ve Saydamlık:** Ham madde girişi, imalat, satış noktası (POS)
- **“Algıla ve Yanıtla”:** Talep/tedarik sinyalleri tahmin ve eylemi kolaylaştırmakta.

Eniyileştirilmiş Akış

- Ağ genelinde çok aşamalı **sistemin bütünleştirilmesi:** Standartlaştırılmış veri ve süreçler.
- **Ortak karar verme:** Müşteri odaklı karar destek ve iş zekası
- **Yönetici risk yönetimi programları:** operasyonel performansla bütünleşik finansal denetim – izleme ve ölçme

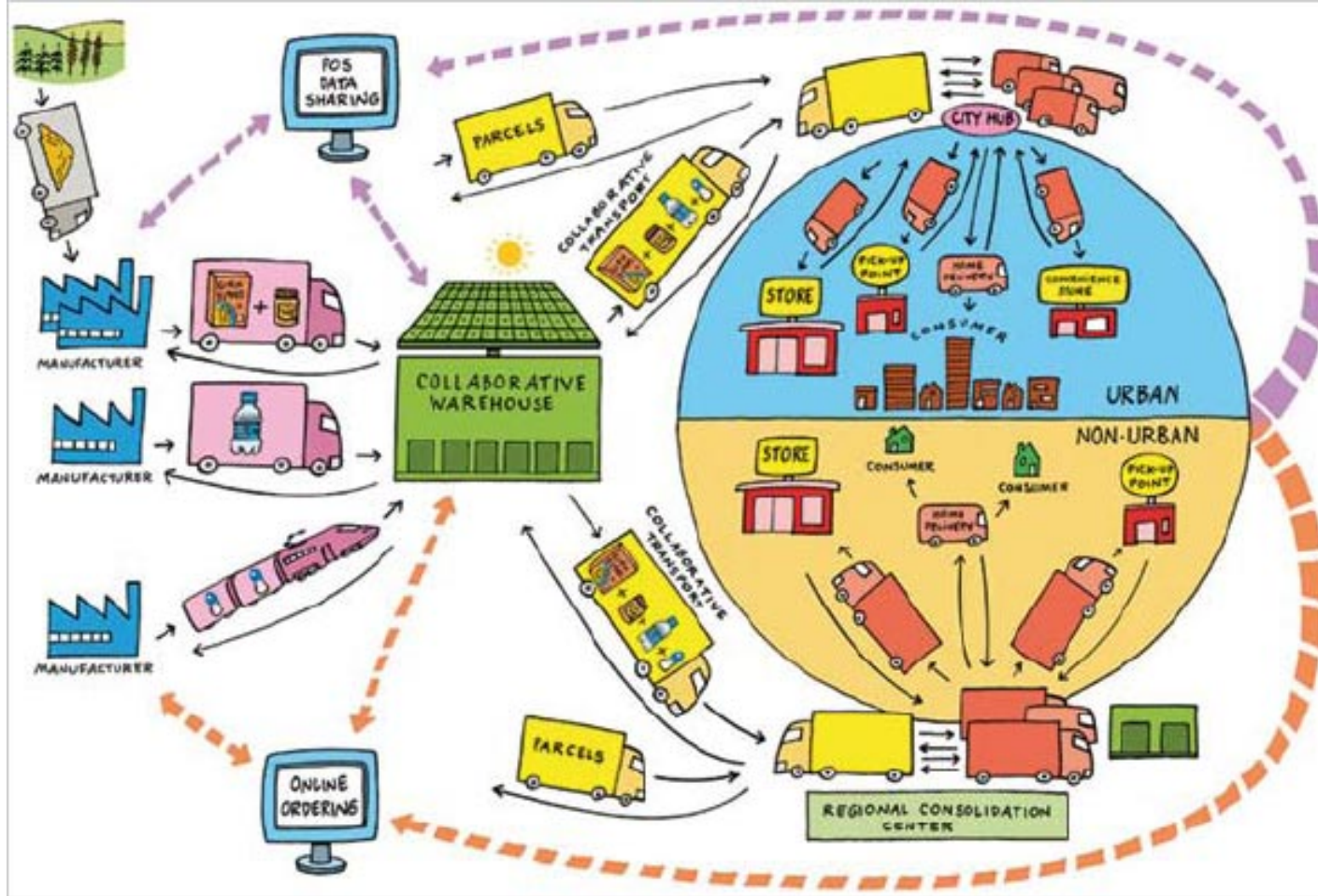

Ağ Bağlantılı Planlama, Uygulama ve Karar Analizi

- **Benzetim modelleri:** Maliyet, zaman, kalite, hizmet, karbon salımı ve diğer ölçütler arası ödünleşimlerin değerlendirilmesi
- Olasılığa dayalı risk değerlendirme ve **öngörücü analiz**
- **Eniyileştirilmiş** tahmin ve karar destek modelleriyle ağ bağlantılı planlama ve uygulama

GELECEĞİN TEDARİK ZİNCİRİ: KÜRESEL DEĞER ZİNCİRİ

Kaynak: Global Commerce Initiative, Capgemini (2008)

Yeni Eğilimler, Artan Beklentiler

Yükseköğretimin Küreselleşmesi

Öğrenci Hareketliliği

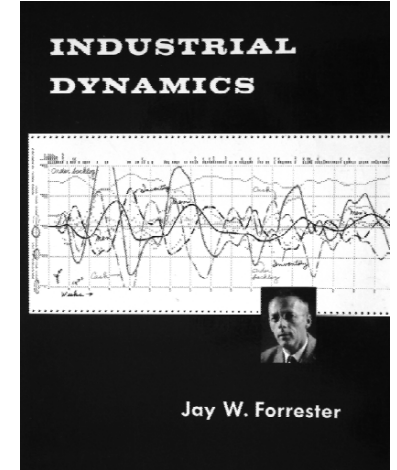
Kurum Hareketliliği

DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Karmaşık Sistemler

Sistem yapısı, bilgi akışı, geribildirim

1961, Industrial Dynamics, Jay W. Forrester

1968, Club of Rome

1969, Urban Dynamics

1970, The Predicament of Mankind, Hasan Özbekhan

1971, World Dynamics

Yazılım Paketleri:

SIMPLE (Simulation of Industrial Management Problems
with Lots of Equations)

DYNAMO (DYNAMICic MOdeling)

STELLA, iThink, Powersim, Vensim

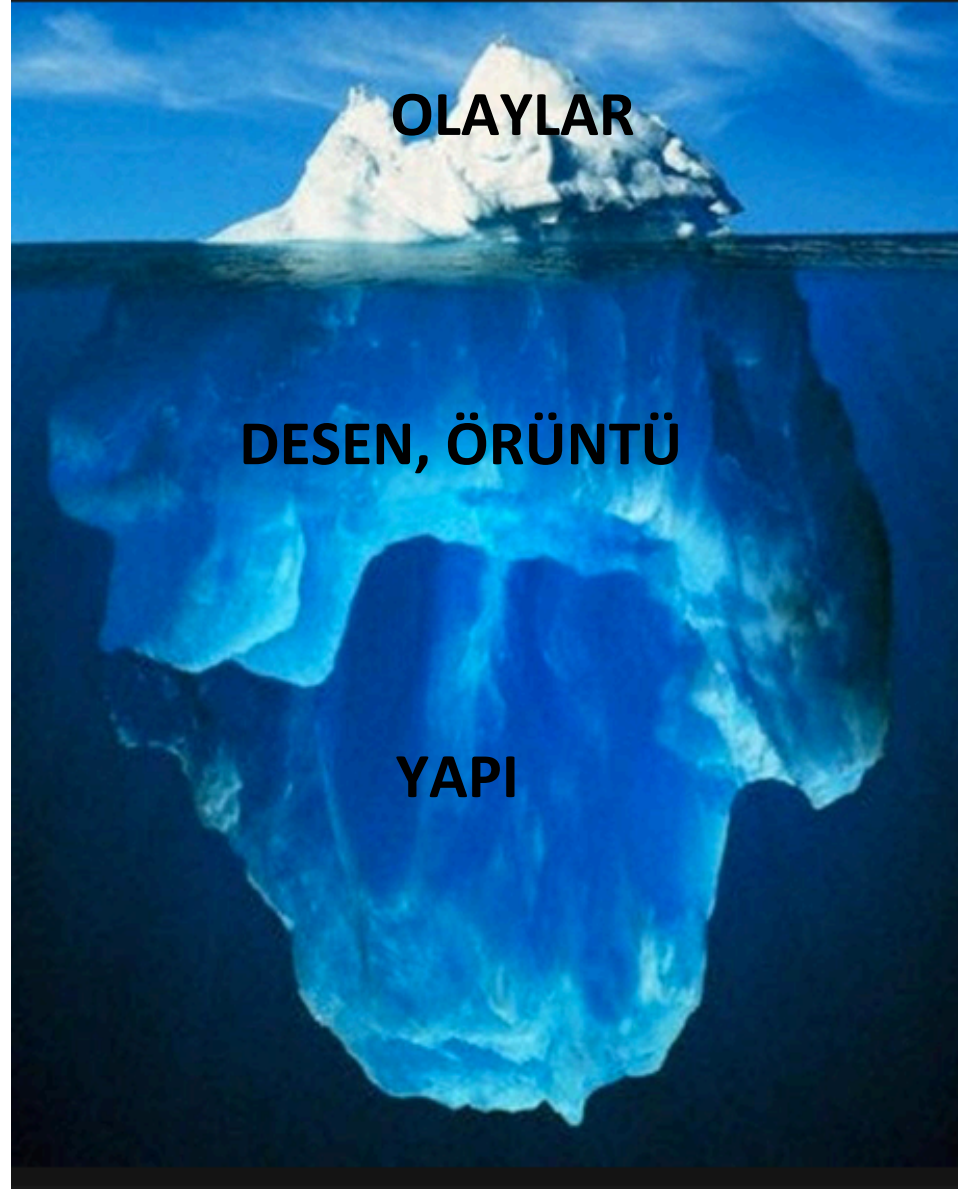
SİSTEM DÜŞÜNCESİ- BUZDAĞI ŞEMASI

DAVRANIŞ:

Tepkisel

Etkisel
Geleceği öngörme

Anlama
Ve tasarım

TEMEL SORULAR:

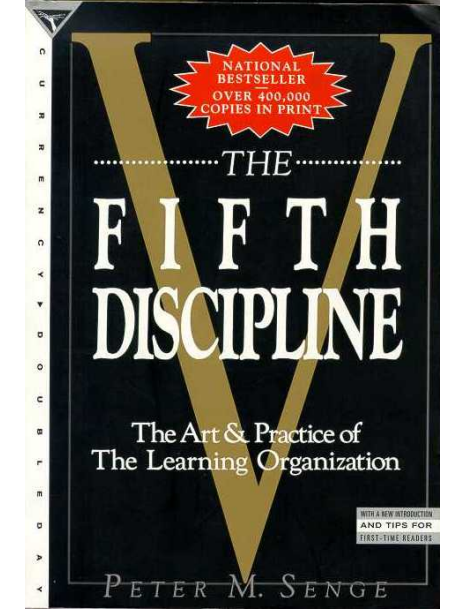
Ne oldu?

Eğilimler nedir?

Niçin ve nasıl
oluyor?

Nedensellik
İlişkileri

ÖĞRENEN KURUMLAR

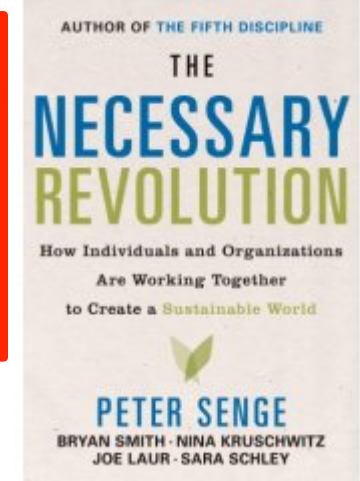

GEREKLİ DÖNÜŞÜM

Peter Senge'nin konuşmaları:

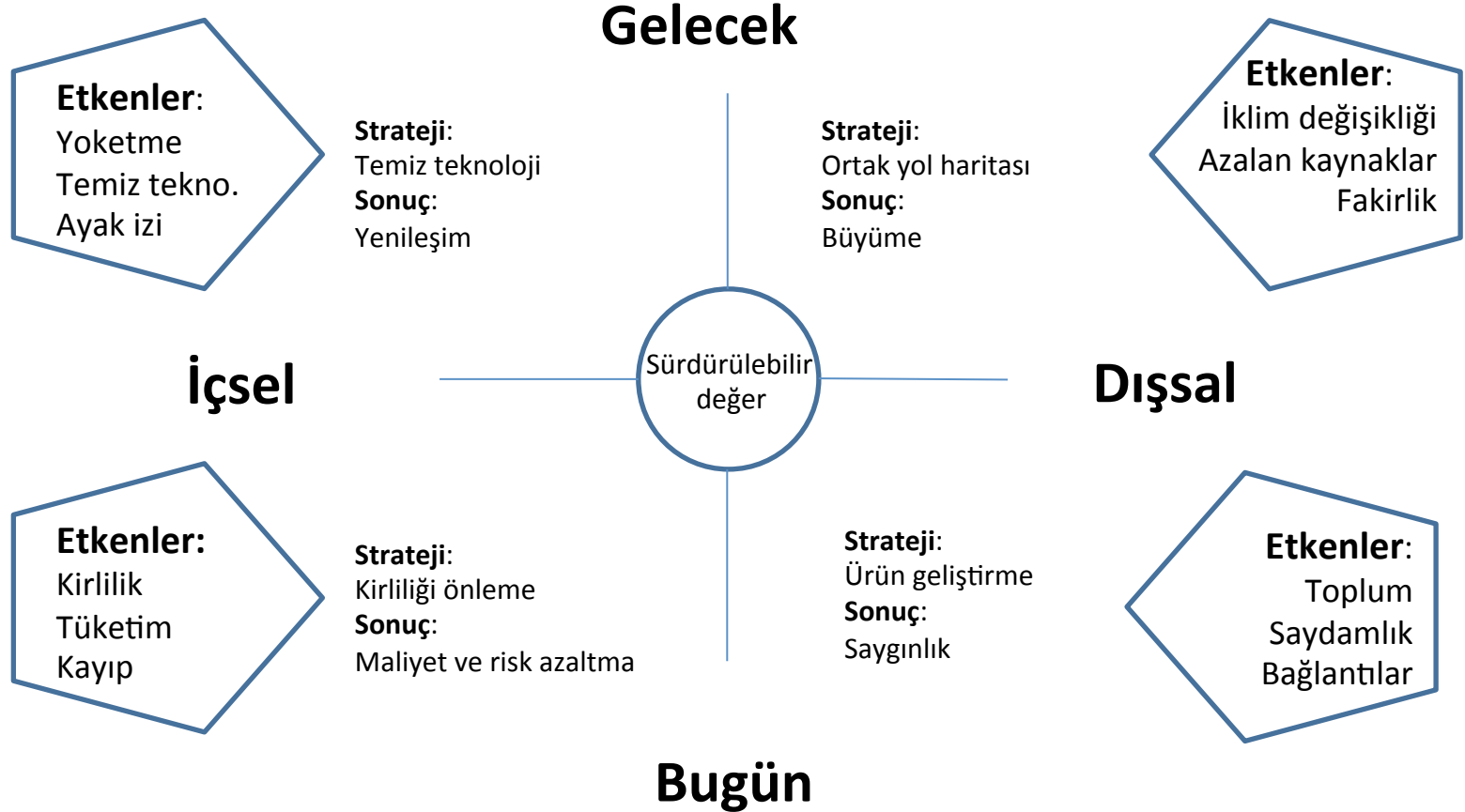
- 18. Kalite Kongresi, 16-18 Kasım, 2009, İstanbul
“Gerekli Devrim”
- Boğaziçi Endüstri Mühendisliği Bölümü, 23 Mayıs, 2013 “Sürdürülebilir Dünya”

- Değişim İhtiyacının İvediliği:
Sürdürülebilirlik ve sistem düşüncesi ilişkisi
- İşbirliği ve ortak değer yaratmanın önemi: Ortak destek sağlama
- Gelecek için ümit aşlamak

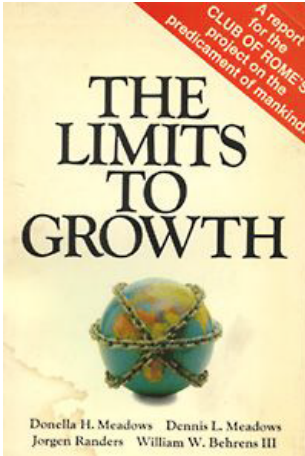

SÜRDÜRÜLEBİLİR DEĞER ÇERÇEVESİ

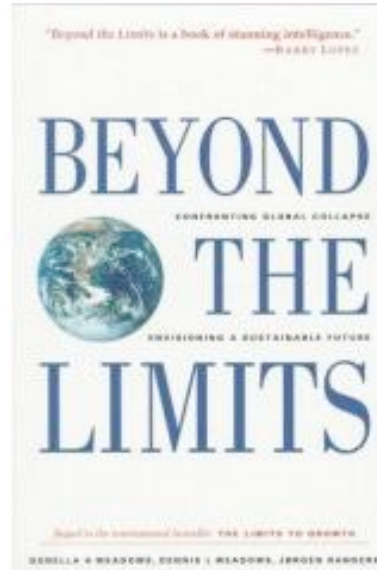

Kaynak: P. Senge, B. Smith, N. Kruschwitz, J. Laur, S. Schley (2008), The Necessary Revolution: How Individuals and Organizations are Working Together to Create a Sustainable World, Doubleday, p.122.

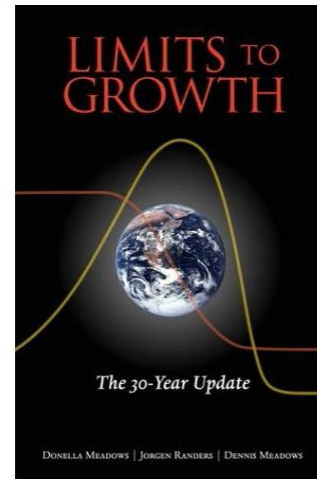
1972
1993
2004
2012

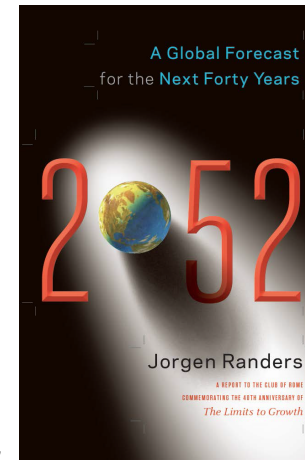
Sistem dinamiği modeli
Nüfus artışı, sanayi büyümesi (kirlilik, kaynak azalması), yiyecek miktarı arasında etkileşimler.
Kurucular: D. Meadows, D. Meadows, J. Randers (Club of Rome).

20.yıl güncellemesi.

30. Yıl güncellemesi.

Jorgen Randers, *2052: A Global Forecast for the Next Forty Years*, Boğaziçi Üniversitesi, 3 Aralık 2013.

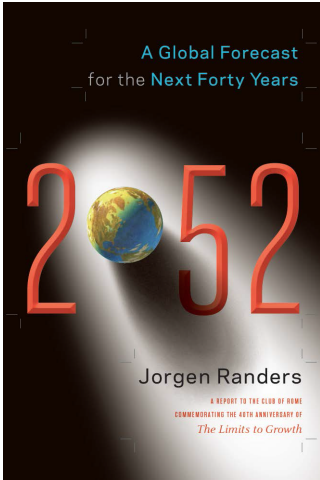

DÜNYA BENZETİM MODELLERİ- 2052 TAHMİNLERİ

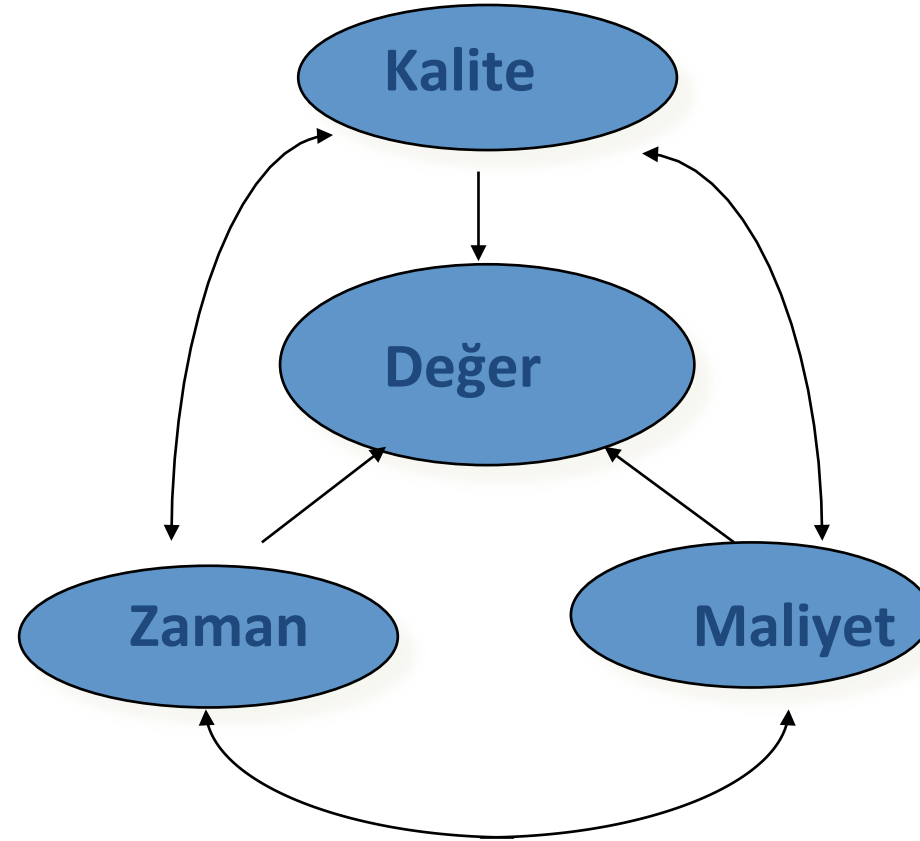
SONUÇLAR:

- **Nüfus artışı ve ekonomik büyüme 2052 ye doğru daha yavaşlayacak. Ancak iklim krizini tetiklemeye yeterli olacak.**
- **Dünya çevreye uyum sağlama ve onarıma daha çok odaklanacağı için, tüketim artışı yavaşlayacak.**
- **Beklenen sonuçların kök nedeni, kısa dönemli bakış açısıdır.**

Source: Jorgen Randers, 2052, Chelsea Green, Vermont, May 2012.

DEĞİŞİM DİNAMİKLERİ: KALİTE VE YENİLEŞİM KÜLTÜRÜ

YARATICILIK VE YENİLEŞİM

Yaratıcılık: Yararlı yeni fikir ve ilişkileri bulma yeteneği
Tehlikeli fırsat (Japonca)

Yenileşim:
Yaratıcılık + Uygulama

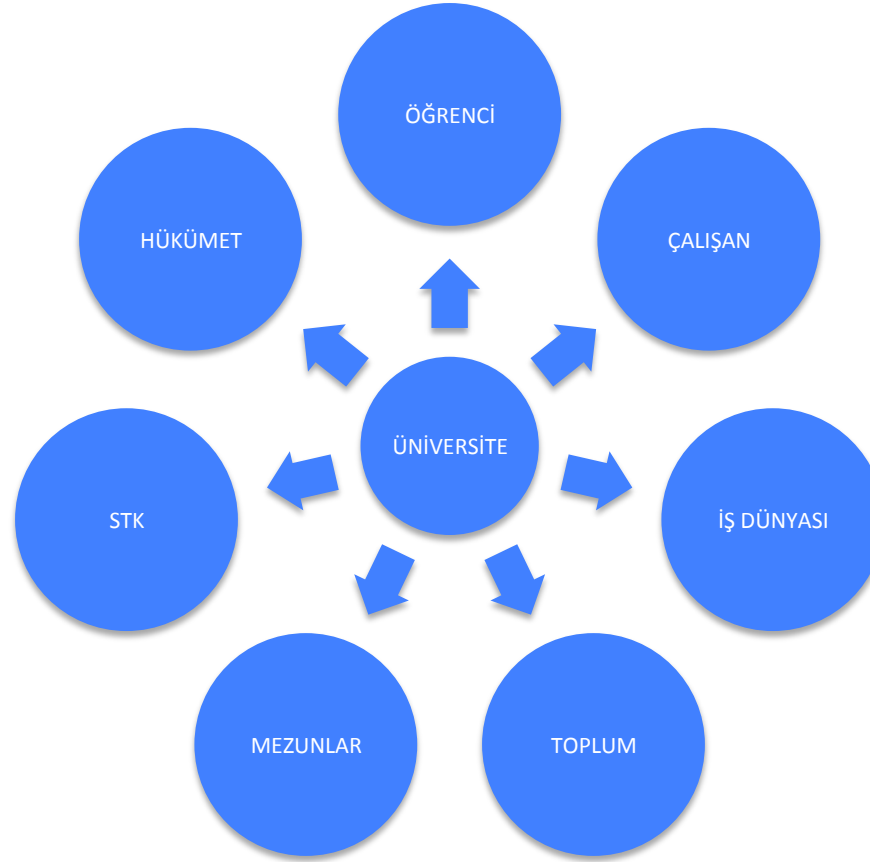
Soikufu (Japonca) :
Çalışan önerilerinden değer yaratmak.
Yaratıcı düşünce, Buluş fikri

*“Japon işçilerinin bir özelliği elleri kadar beyinlerini de kullanmalarındır. Çalışanlarımız yılda **1.5 milyon öneri** sunarlar ve bunların %95’i uygulanır.”*

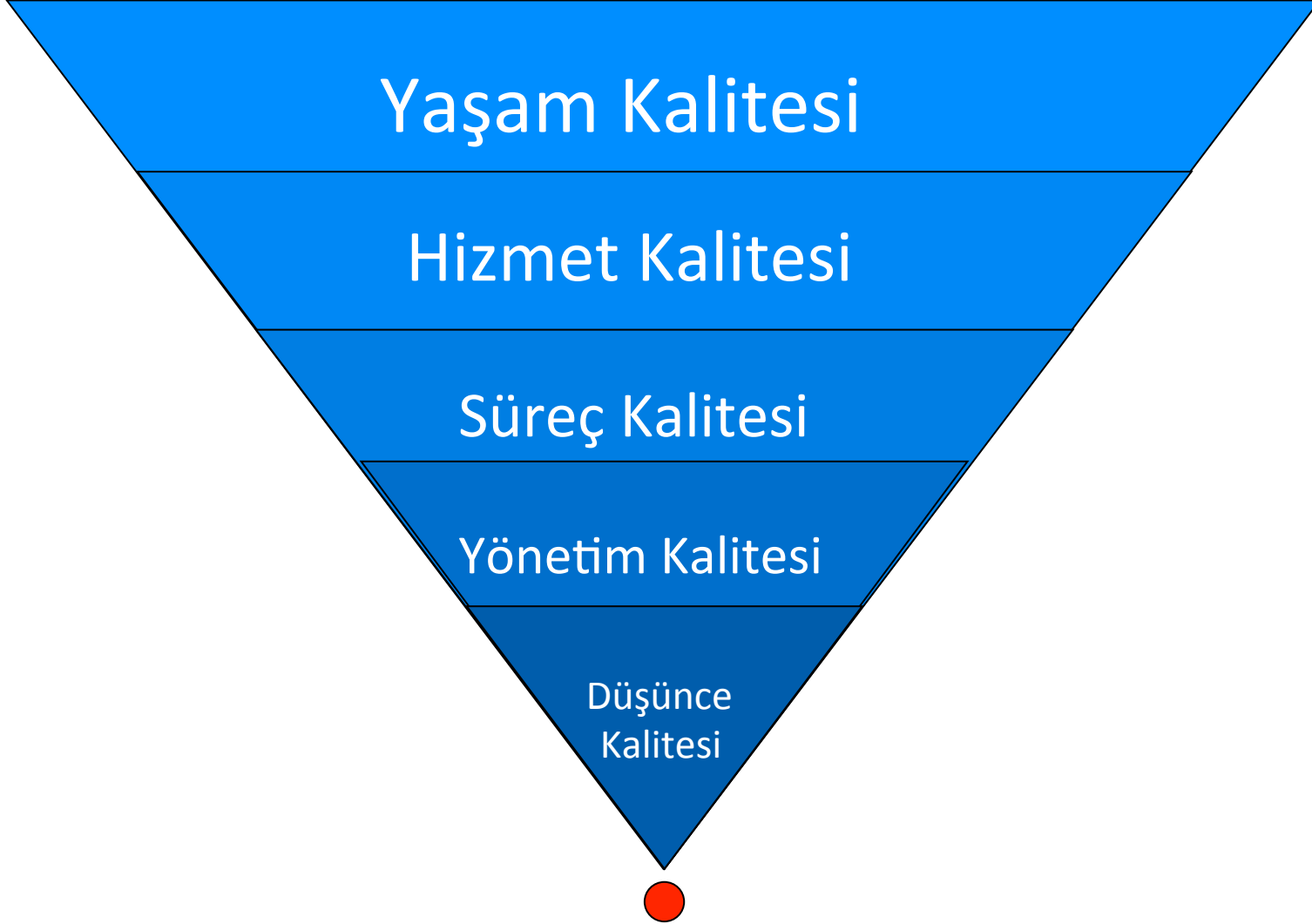
Başkan, Toyota

KAYNAK: Masaaki Imai, Kaizen, New York, McGraw-Hill, 1986, s.15

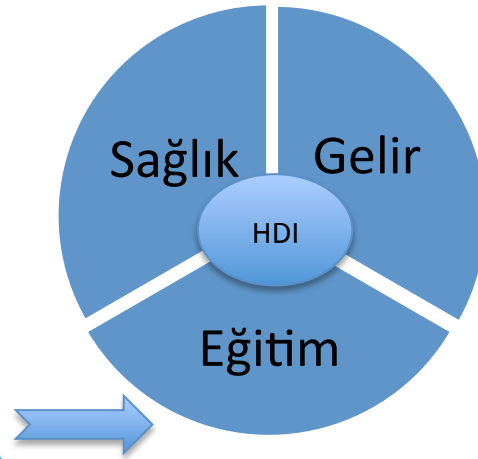
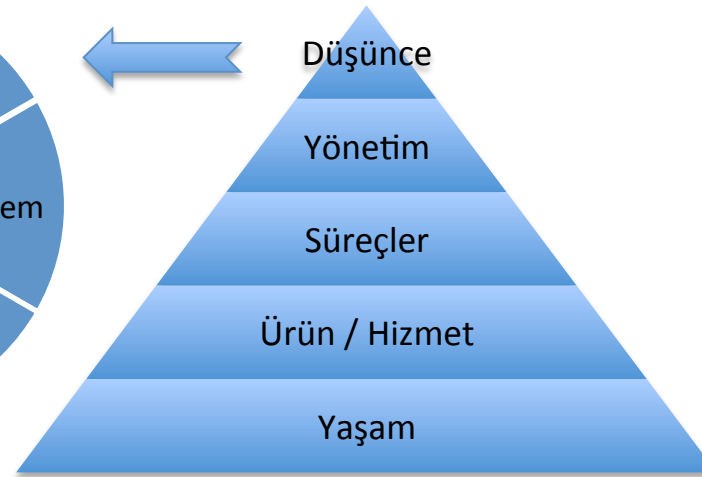
PAYDAŞ KİMDİR?

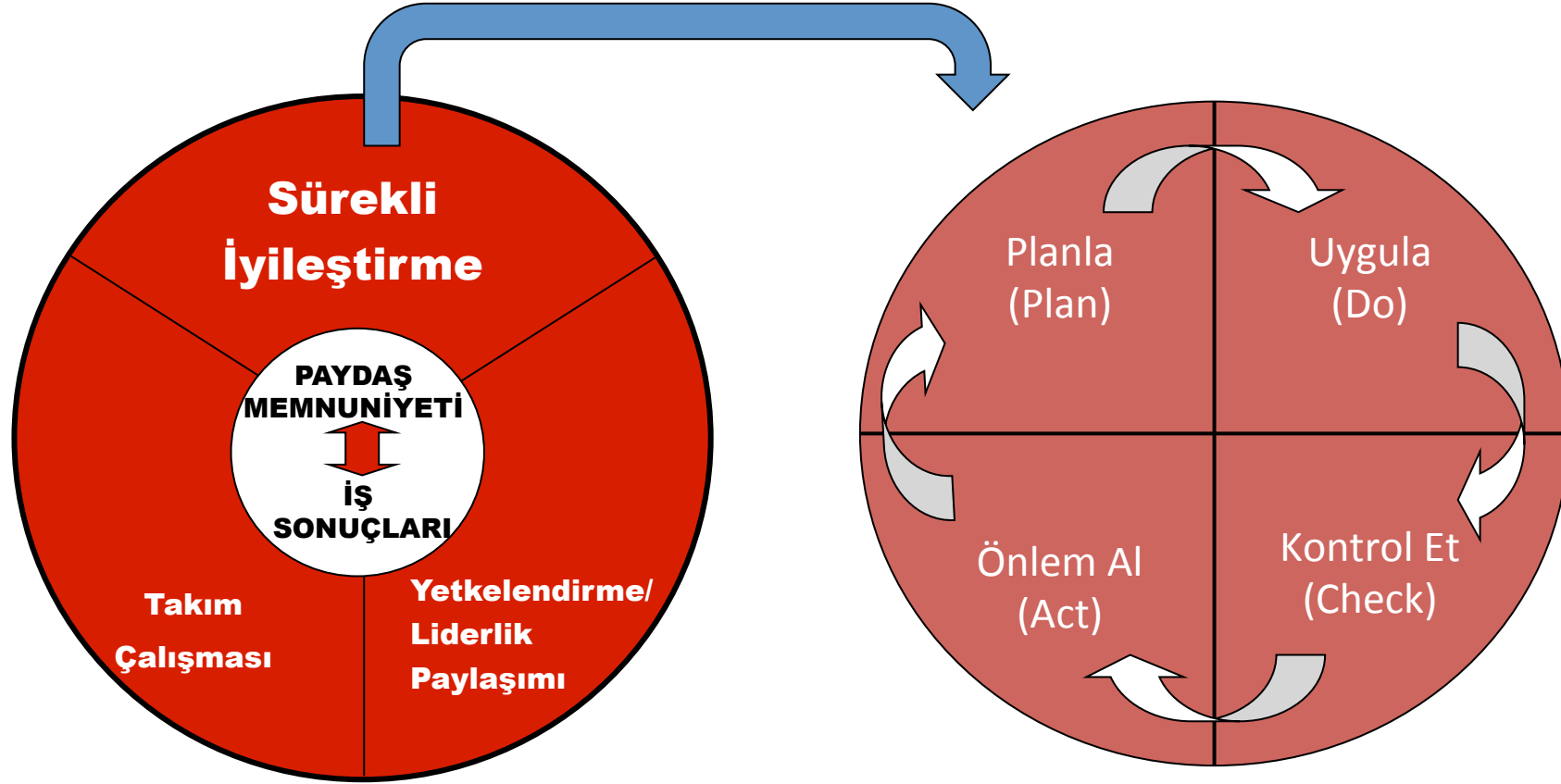
Neyin Kalitesi (nK)?

DÜŞÜNCE ve YAŞAM KALİTESİ (DK => YK) İLİŞKİSİ

TKY = Mükemmellik Yolculuğu

KALİTE DÜŞÜNÜRLERİ

➤ Shewhart

➤ Juran

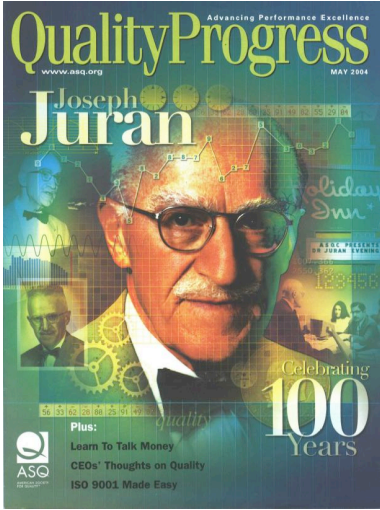
➤ Crosby

➤ Ishikawa

➤ Deming

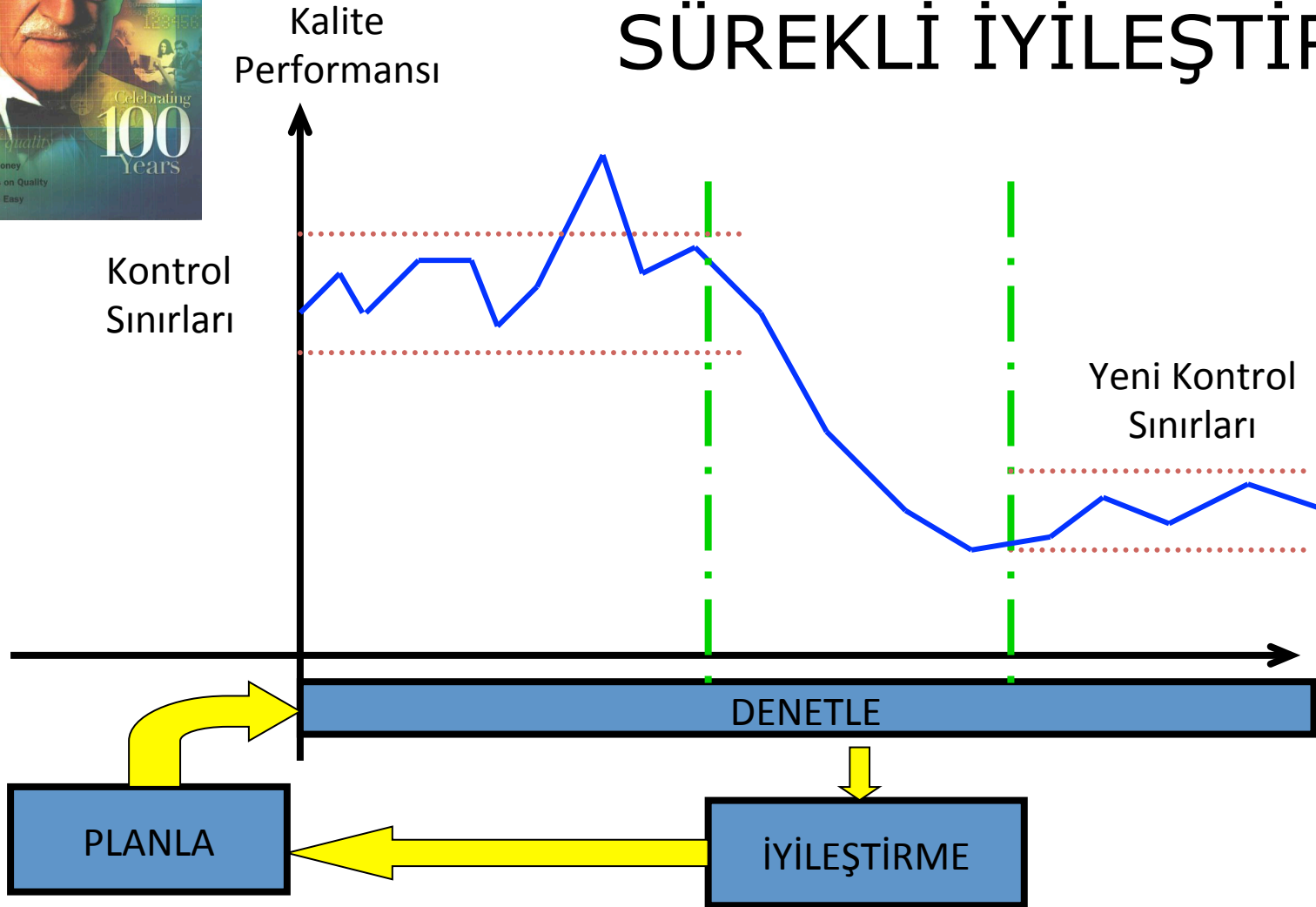
Resimde olan kalite düşünürleri?

DR. JOSEPH M. JURAN (1904-2008)

SÜREKLİ İYİLEŞTİRME

DERİN BİLGİ SİSTEMİ (SYSTEM OF PROFOUND *KNOWLEDGE*)

Mükemmellik nedir?

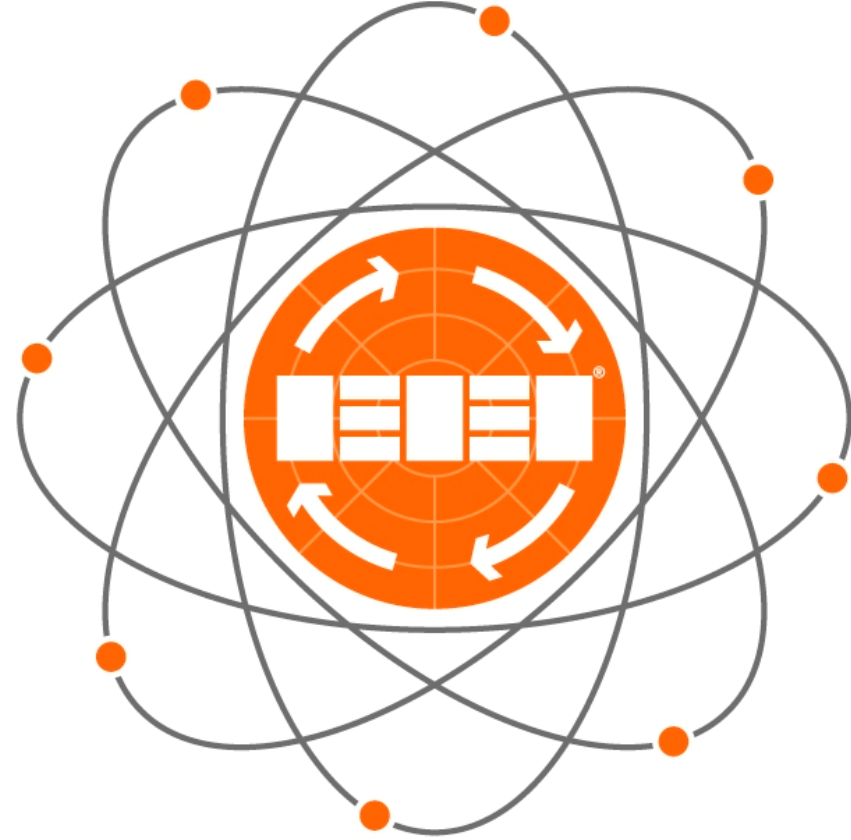
Mükemmel kuruluşlar tüm paydaşlarının beklentilerini karşılayan ya da aşan üstün bir performans gerçekleştirir ve bu performansı sürdürür.

➤ Uygulamada:

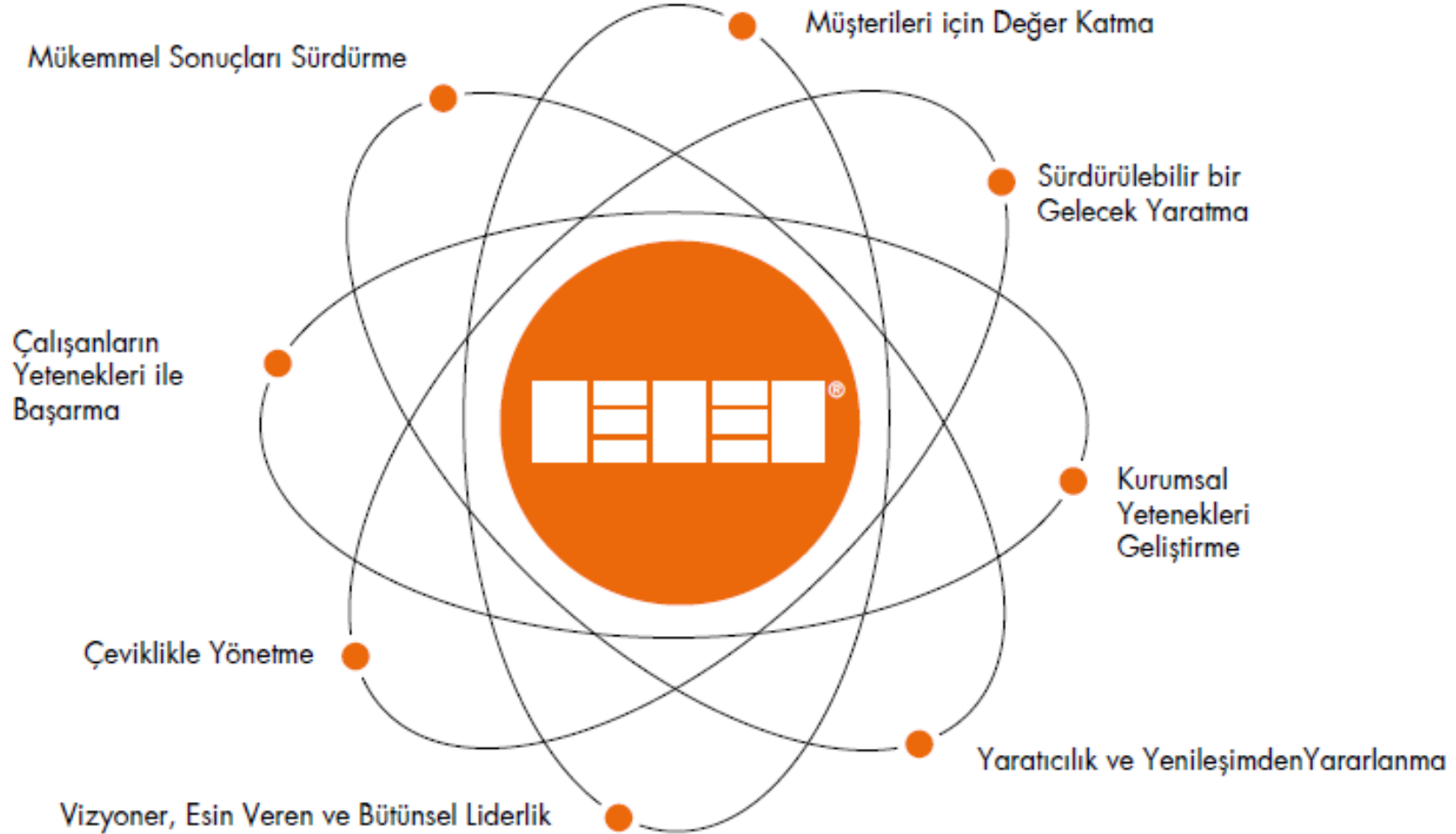
- Paydaşlarının kim olduğunun ve ne beklediklerinin bilincindedirler.
- Bu beklentileri aşan ya da karşılayan stratejiler geliştirirler.
- Mükemmel sonuçları elde ederler.
- Bu sonuçların nedenlerinin anlaşıldığı ve etkili şekilde ele alındığını göstererek gelecekte de bu performansı sürdürebileceklerini kanıtlarlar.

EFQM Mükemmellik Modeli

- Üç Unsur:
  - Temel Kavramlar
  - 9 Kriter
  - RADAR

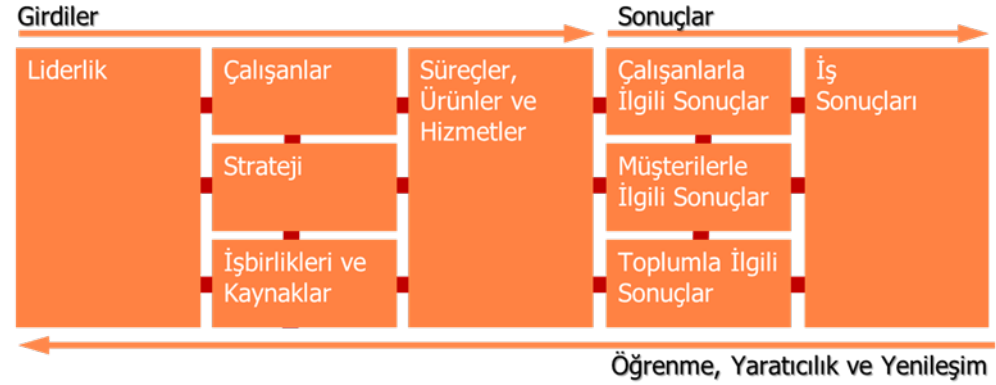

Temel Kavramlar

Mükemmellik Modeli Kriterleri

- Temel Kavramları sistemin içine entegre eder.
- Mükemmelliği oluşturan gerekli unsurları listeler. (“Ne”)

- Kriterler uygulamanın “Nasıl” olacağına değinmez.
- Bütünsel bir bakış açısı oluşturur; kuruluşun tüm yönlerini kapsar.
- Dinamik bir gelişme döngüsü içerir (RADAR).
- Genel dilde yazılır – bu yüzden, bazı terminoloji yorumlamaları gerekli olabilir.

RADAR – DEĞERLENDİRME ARACI

Results - Sonuçlar
Approach - Yaklaşım
Deployment - Yayılım
Assessment - Değerlendirme
Refinement - İyileştirme

KALİTE YÖNETİM SİSTEMİ

ISO 9000:2008

Kalite Yönetim İlkeleri:

- Müşteri Odaklılık
- Liderlik
- Çalışanların katılımı
- Süreç Yaklaşımı
- Sistem Yaklaşımı
- Sürekli İyileştirme
- Veri ve gerçeklere dayalı karar verme
- Tedarikçi ilişkilerinde ortak yarar üretme

Ne Tür Yükseköğretim Kurumları?

Araştırma Üniversitesi

Girişimci Üniversite

Finansal Model

Devlet Üniversiteleri

Vakıf Üniversiteleri

Üniversitelerin Özellikleri

Üniversite	1.KÜ	2.KÜ	3.KÜ
Amaç	Eğitim	Eğitim ve Araştırma	Eğitim, araştırma, bilginin kullanımı
Rol	Gerçeği savunma	Doğayı keşfetme	Değer yaratma
Yöntem	Skolastik	Modern bilim Tek bilim dalı	Modern bilim Disiplinlerarası
Mezunlar	Profesyoneller	Profesyoneller + bilim insanları	Prof., bilim ins. + girişimciler

KAYNAK: J.G. Wissema, Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru, Özyeğin Üniv. 2009

2KÜ ve 3KÜ'nün Nitelikleri

İkinci Kuşak Üniversite
Temel bilimsel araştırma
Tek disiplinli araştırma
Kapalı üniversite
Yerel piyasaya yönelik
Elit eğitim
Yaratıcılıkla ilgili fakülte yok
Ulusal üniversite
Araştırma ve eğitim
Devlet finansmanı ve müdahalesi

Üçüncü Kuşak Üniversite
Temel bilimsel araştırma
Disiplinlerarası araştırma
Açık üniversite
Uluslararası rekabet
Kitlesel ve elit eğitim
Yaratıcılık ve tasarım fakülteleri
Kozmopolit üniversite
Bilginin değere dönüşmesi
Devletin müdahalesi yok

KAYNAK: J.G. Wissema, Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru, Özyeğin Üniv. 2009

Yükseköğretim Yönetiřimi

İř Yönetimi (Managerial) Modeli - ABD

Mütevelli Heyeti, Atanan Üniversite Başkanı

Meslektaşlar Yönetimi (Collegial) Modeli - Avrupa

Girişimci Model

Yüksek Öğretimde Yönetsel Yapılanma

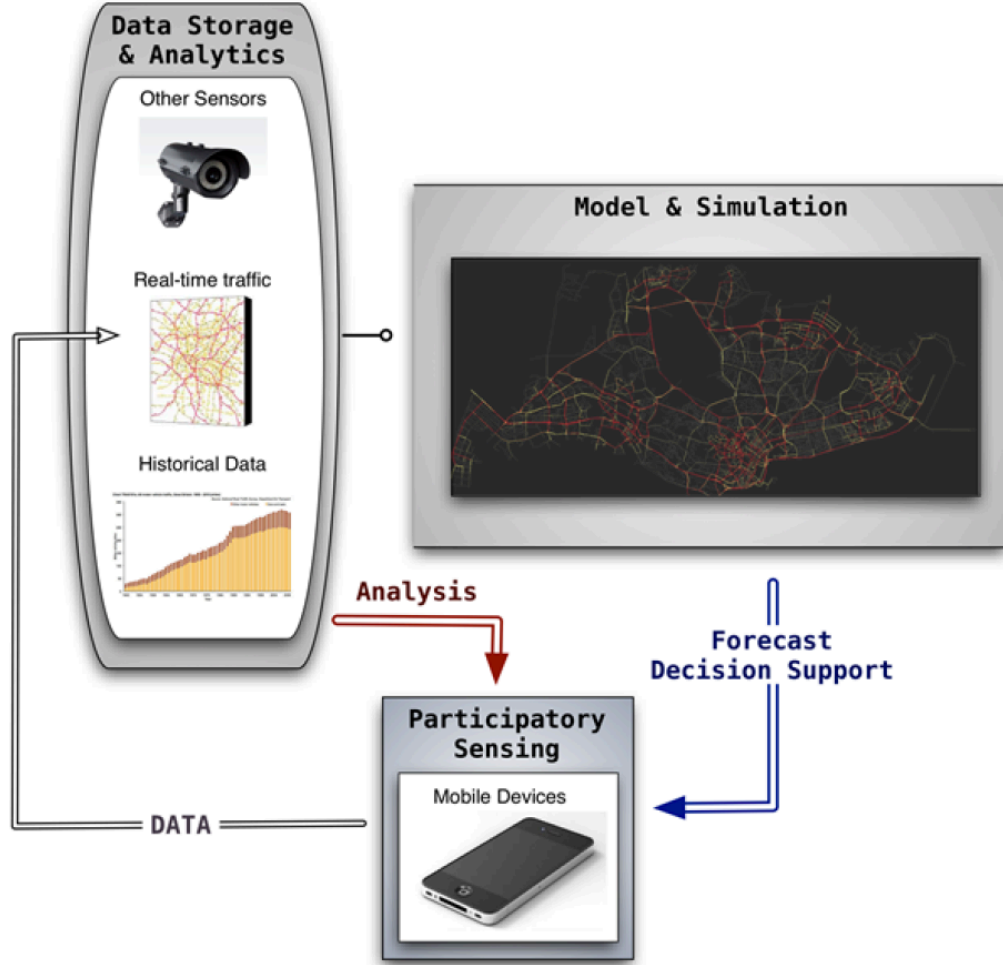
NASIL OLMALI?

- **Akademik Özgürlük**
- **Yönetsel ve mali özerklik**
- **Kalite ve verimlilik**
- **Saydamlık ve hesap verebilirlik**
- **Katılımcı yönetim**
- **Toplumla ilişki (Dış Paydaşlar)**
- **Uluslararası ilişkiler**
- **Farklılaşma**
- **Esnek ve çevik yapılanma**

GELECEKLE İLGİLİ BEKLENTİLER

- Geleceğin Derslikleri: Açık eğitim kaynakları
- Modelleme: Çevrimiçi, Benzetim
- Yaparak Öğrenme:
  - Yönetim benzetim oyunları, vaka çalışması
- Simbiyotik benzetim modelleri
- Bulut hizmetleri

SİMBİYOTİK BENZETİM

DDDAS: Dynamic Data-Driven Application Systems

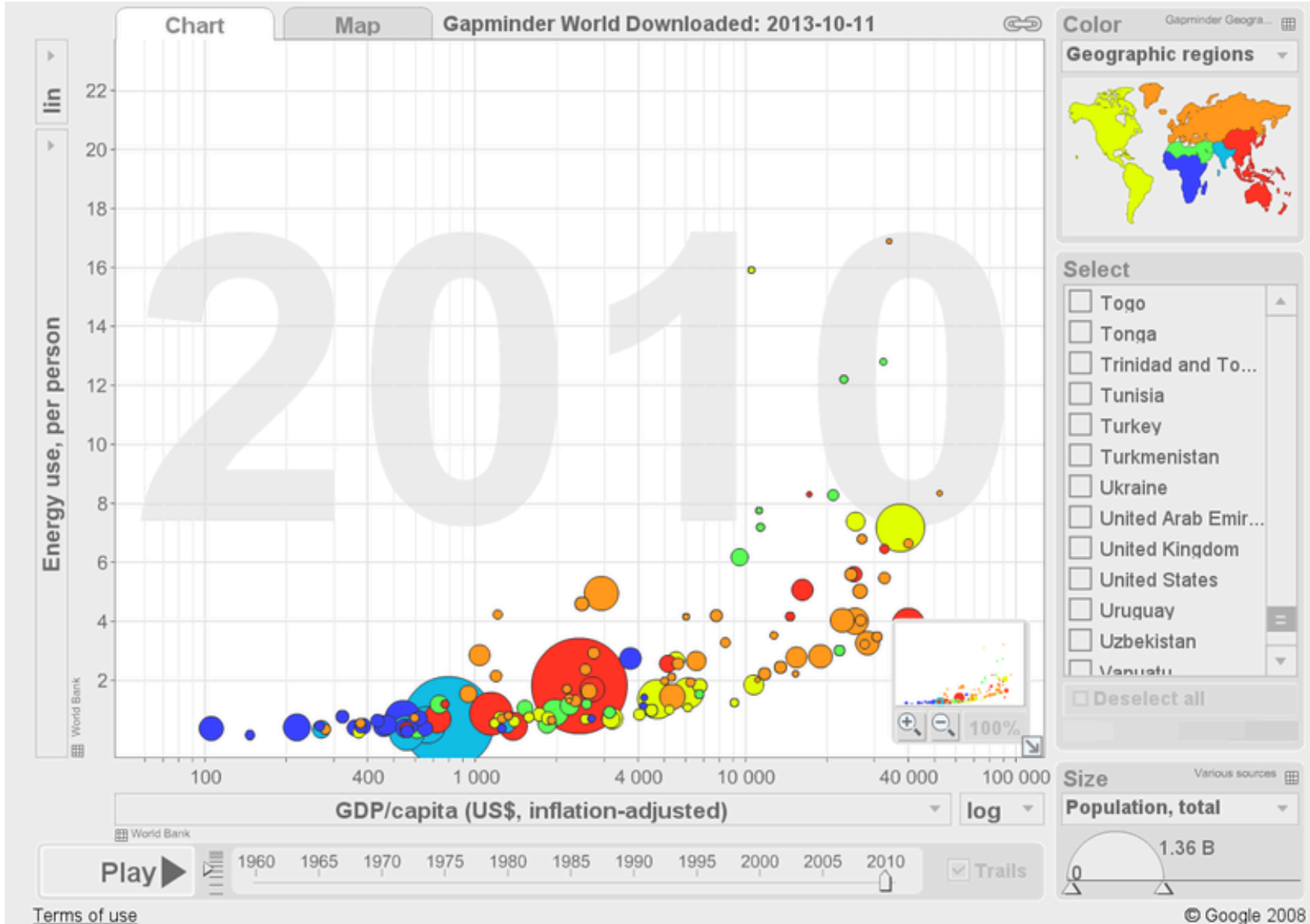
Büyük veri,
İş analitiği,
IoT

Simbiyotik benzetim paradigması:
Benzetim modeli ve sistemin
birlikte çalışması

Kaynak: H.Aydt, M. Lees, A. Knoll (2012), Symbiotic Simulation for Future Electro-Mobility transportation System, Proceedings of 2012 WSC, pp.1682-1693.

GRAFİKSEL GÖSTERİMDE YENİLEŞİM

HANS ROSLING (www.gapminder.org): Interactive bubble Chart

2020 YILI MÜHENDİSİ

MÜHENDİS: INGENIATOR
INGENIOUS, INGENUITY
Sorun çözme

1. Güçlü analitik yetkinlik
2. Yaratıcılık (Buluş, Yenileşim, Farklı düşünme sanatı)
3. İletişim
4. İşletme ve yönetim becerileri
5. Liderlik
6. Etik
7. Değişime uyum sağlama (Dinamizm, Esneklik, Çeviklik, Sarsılmazlık)
8. Yaşamboyu Öğrenme

KAYNAK: National Academy of Sciences, The Engineer of 2020, Visions of Engineering in the New Century

Etkin İnsan – Etkin Mühendis Olabilmek

1. Sonuç Odaklı Yaklaşım:
Bireysel özgörev, vizyon ve değerler
Hedeflerin açık ve ölçülebilir olması
2. Yetkelendirme:
Yetki ve sorumluluk almak
Değişimi etkisel yönetmek
3. Etkin Zaman Yönetimi:
Önemli işlere odaklanma
Önceliklendirme ve yetkilendirme
4. Faydanın Etkin Paylaşımı:
Tüm paydaşlar için fayda üretmek
Kazan – Kazan Sistemi

Etkin İnsan – Etkin Mühendis Olabilmek

5. Etkin İletişim:

Önce anla, sonra anlat

6. Güç Birliği Oluşturma:

Çeşitlilik ve farklılıklara dayalı zenginlik
İşbirlikleri ve dayanışma temelli zenginlik
Etkili takım çalışması
Etkili yenileşim yönetimi

7. Sürekli Öğrenme ve Gelişme

Bireysel öğrenme ve gelişme
Kurumsal öğrenme ve gelişme

150TH
YIL | YEAR

Teşekkürler...

Ali R. Kaylan
kaylan@boun.edu.tr